

PRO INCLUZIUNEA DIGITALĂ A BIBLIOTECILOR: ROLUL INTEGRATOR AL LECTURII ȘI INFORMAȚIEI

TEHNOLOGIILE INFORMAȚIONALE ȘI COMUNICAȚIONALE DIN BIBLIOTECI ÎN SPRIJINUL DEZVOLTĂRII LECTURII

Victoria VASILICA
șef de secție, BNRM
vasilica@bnrm.md

Subiectul lecturii este abordat tot mai des de instituțiile educaționale și culturale ca unul necesar de a fi promovat și stimulat în rândul copiilor, adolescenților, dar și adulților. Bibliotecarii, profesorii, educatorii și decidenții sunt tot mai mult preocupați de a diversifica metodele și instrumentele prin care să facă lectura o prioritate. Din acest an, în Republica Moldova se sărbătorește chiar și Ziua Națională a Lecturii - eveniment promovat și susținut la cel mai înalt nivel de către președinție, parlament și executiv [1]. În paralel, tehnologiile de informare și comunicare se dezvoltă în mod vertiginos. Piața acestor industrii propune smartphone-uri, tablete, dispozitive de lectură, adică produse hardware, dar și aplicații/programe de lectură cum ar fi Kindle, AIRreader sau ReadEra, care sunt la fel de solicitate. Cum se includ bibliotecile în acest context și ce parte din cerințele consumului informațional pot fi acoperite de ele?

În conformitate cu datele statistice privind activitatea sistemului național de biblioteci din Republica Moldova din ultimii 5 ani, observăm o creștere ușoară a numărului de calculatoare în biblioteci (date reflectate în diagrama de mai jos).

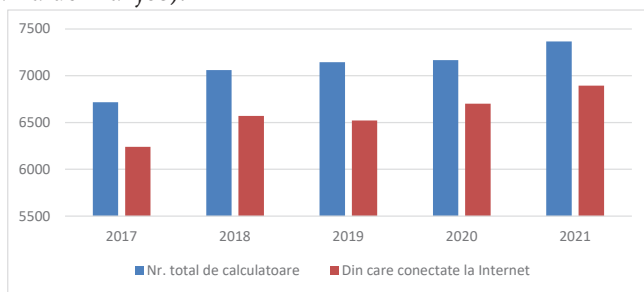

Diagrama nr.1. Infrastructura TIC în biblioteci

La fel, este înregistrată o creștere a numărului de utilizatori virtuali care au acces la serviciile bibliotecii prin intermediul chatului prezent pe site, Facebook sau adresa de e-mail a angajaților. În perioada pandemiei, bibliotecile s-au reorganizat și au încercat să propună utilizatorilor săi cât mai mult: de la ore de poveste difuzate pe paginile instituționale până la furnizări electronice transmise prin e-mail. Migrarea utilizatorului de bibliotecă în spațiul virtual impune transpunerea colecțiilor, serviciilor și produselor în acest spațiu.

Lectura este condiționată de două aspecte: motivația/interesul pentru lectură și accesul la resursele informaționale sau identificarea propriu-zisă a subiectului lecturii. Dacă bibliotecile vor să se mențină în acest maraton de promovare a lecturii, trebuie să își orienteze activitățile pe aceste două arii. În primul caz e simplu, deoarece, dacă analizăm formele, metodele, activitățile bibliotecilor pentru a motiva utilizatorul să citească, rămânem impresionați de varietatea și creativitatea bibliotecarilor. Cluburi de lectură, activități de storytelling, expoziții de noi achiziții, ore de poveste – sunt doar câteva dintre metodele și platformele prin care bibliotecarul contribuie la promovarea cărții și crește interesul pentru lectură.

Utilizarea tehnologiilor pe această arie a atins apogeul în perioada pandemiei, atunci când fiecare comunitate de utilizatori aștepta live-ul cu ora de poveste realizată de către biblioteca unde erau înregistrați sau când publicarea listelor cu bazele de date în acces deschis a ajuns a fi o prioritate pentru specialiștii în diferite domenii blocați în casele lor, dar cu obligațiuni de serviciu pe care erau nevoiți să le onoreze.

Din cauza stării economice generale, pentru Republica Moldova este distinctă situația când biblioteca este instituția publică care facilitează și intermediază legătura cetățeanului cu cartea, dar nu librăriile [2]. Acesta a fost motivul care a pus bibliotecarul în situația de a se instrui rapid și de a deține competențe pentru a fi în pas cu tehnologiile de informare și comunicare.

Programul Național *LecturaCentral*, proiect cultural care are susținerea Ministerului Culturii al Republicii Moldova și contribuie la dezvoltarea culturii lecturii prin intermediul bibliotecilor, a reușit în anul 2020, în special, să transfere organizarea campaniilor și altor activități în format online. Cel mai important indicator de performanță a acestui transfer a fost facilitarea accesului la opere și autori prin creșterea numărului de participanți la întâlnirile virtuale cu scriitorii preferați, ba chiar diluarea granițelor și facilitarea accesului diasporei la spațiul literar al Republicii Moldova.

Desigur că s-a încercat motivarea interesului pentru lectură al cetățenilor și prin intermediul Campaniei „Citește, Moldova!”, pe care NewsMaker a derulat-o cu sprijinul Efes Moldova în anul 2021. Scopul campaniei era promovarea lecturii prin intermediul lansării în spațiul online a unor video-uri cu personalități care citesc cu voce tare. Presupunerea inițiatorilor acestei campanii era că oamenii au nevoie de modele, exemple pe care să le urmeze, iar aceste materiale video urmau să devină surse de inspirație și exemple pentru fiecare utilizator de rețea socială care viziona sau apăsa butonul „Îmi place”. Nu se știe cât de mult a impulsionat această campanie și a motivat cetățenii să citească, cert e că statistica vizualizărilor acestora era impunătoare.

O altă arie sau aspect care condiționează lectura este accesul la resursele informaționale sau identificarea propriu-zisă a subiectului lecturii. Care este contribuția bibliotecii la acest capitol prin metode tradiționale, dar și cu ajutorul tehnologiilor de informare și comunicare?

Biblioteca dezvoltă colecțiile prin demersuri de advocacy la administrația publică locală, implicându-se și în scrierea proiectelor pentru atragerea resurselor informaționale. Din păcate, multe exemplare din colecțiile bibliotecilor din Moldova sunt uzate moral și fizic chiar, din care motiv nu sunt atractive. Tendința este de a completa colecțiile cu exemplare noi, proaspăt editate și actuale moral, pentru a menține utilizatorul și a-l motiva să revină la bibliotecă. Tehnologiile de informare și comunicare au contribuit la completarea colecțiilor bibliotecilor cu exemplare de documente în alt format. Astfel documentele audio/video au diversificat colecțiile de documente din biblioteci și au influențat pozitiv cititorii..

Prioritățile domeniului - digitalizarea colecțiilor și crearea unei biblioteci naționale digitale, care va îngloba toată producția editorială a țării, cu niveluri diferite de acces - vor intermedia operativ legătura spirituală dintre cetățeni și publicații. Primii pași către acest mare vis au fost realizați deja: dezvoltarea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”, deschiderea Centrului Național de Digitizare, crearea repozitoriilor instituționale, dar și a celui tematic național în domeniul biblioteconomic. Prin intermediul acestor platforme, sunt puse în acces deschis publicații la distanță de un click, comod și confortabil pentru fiecare cetățean, dar și creată infrastructura necesară să faciliteze procesul de transformare digitală a bibliotecilor.

Tehnologiile de informare și comunicare au transformat viața noastră în una dinamică, interactivă, chiar foarte interactivă. În fiecare secundă, apare

câte o aplicație care își gasește rapid simpatizanți și devine populară. Fie că ne place sau nu, schimbarea este inevitabilă, iar fiecare dintre noi trebuie să și-o asume, pentru că e parte a evoluției. Lectura pe e-formate face parte din procesul de învățare colaborativă. Curiozitatea contribuie la cunoaștere, iar oamenii au înțeles că o carte electronică e mai ieftină, pe un dispozitiv încap mai multe și oferă autonomie și libertate. Principiul de viață SMART se referă inclusiv la a obține cunoștințe aici și acum pentru a le aplica rapid și a avea un rezultat. Populația tânără este orientată exclusiv spre această modalitate de a-și desfășura activitățile și trăi viața. Iată de ce o colecție de bibliotecă care conține carte audio sau video, carte în formate electronice și care poate fi pusă rapid la cererea utilizatorilor devine o colecție actuală și populară printre utilizatorii bibliotecii.

Mediile electronice au devenit spațiu de promovare a lecturii. Comunitățile virtuale de promotori ai cărții și lecturii au devenit cunoscute. Practic, fiecare a doua bibliotecă raională are câte o comunitate virtuală pe care o informează inclusiv despre cele mai solicitate cărți, preferințele de lectură ale utilizatorilor, studiate în baza cererilor depuse, dar, și mai nou, oferă liste cu textul integral al anumitor lucrări, care nu sunt sub incidența dreptului de autor.

Fiecare nouă media apărută a reprezentat o amenințare la adresa interesului omului pentru lectură. Radioul, televiziunea, telefonul mobil, computerul și internetul au capturat o mare parte de timp, iar lectura a trecut ca îndeletnicire pe banca de rezervă. Este vizibil că oamenii și-au redus contactele cu lumea cărților.

În ultimii ani, bibliotecile din Republica Moldova au depus eforturi considerabile și au reușit să combine activitățile și serviciile bibliotecii cu procesul de promovare a cărții și menținere a interesului pentru lectură. Tehnologiile de informare și comunicare au facilitat acest proces și au păstrat viu interesul pentru lectură al publicului larg.

Referințe bibliografice

1. OSOIANU, Vera. Ziua Națională a Lecturii – imbold și oportunități. In: *Lectura la răscrucea drumurilor salvatoare. Recomandări în sprijinul celebrării primei ediții a Zilei Naționale a Lecturii*. Chișinău: BNRM, 2023, pp. 8-15. ISBN 978-9975-119-57-3.
2. VASILICA, Victoria. Bibliotecile din Republica Moldova în perioada pandemiei: resurse și activități. Studiu sociologic. In: *Magazin bibliologic*. 2021, nr. /1/2, pp. 38-43. ISSN 1857-1476.